

Ecoscan bestemmingsplan Horstermeer beschermde natuurwaarden Flora- en faunawet, EHS en Natuurbeschermingswet

20 september 2013

Definitief rapport

Documenttitel Ecoscan bestemmingsplan Horstermeer
beschermdenatuurwaarden Flora- en
faunawet, EHS en Natuurbeschermingswet
Verkorte documenttitel ecoscan bestemmingsplan Horstermeer
Status Definitief rapport
Datum 20 september 2013
Projectnaam
Projectnummer
Opdrachtgever
Referentie BC2832-105/R/904438/Amst

Auteur(s) Jeroen Groenendijk
Collegiale toets Dorien Grote Beverborg
Datum/paraaf 30-5-2013 .....

Vrijgegeven door Wouter Guliker
Datum/paraaf ....

INHOUDSOPGAVE

		Blz.
1	INLEIDING	1
	1.1 Aanleiding	1
	1.2 Doel	1
2	JURIDISCH KADER	2
	2.1 Flora- en faunawet	2
	2.1.1 Inleiding	2
	2.1.2 Zorgplicht	2
	2.1.3 Beschermingscategorieën	2
	2.1.4 Mitigerende maatregelen	4
	2.1.5 Ontheffingsplicht	5
	2.1.6 Vogels	6
	2.2 Natuurbeschermingswet	7
	2.2.1 Inleiding	7
	2.2.2 Externe werking	8
	2.2.3 Habitattoets	8
	2.3 Ecologische Hoofdstructuur	10
3	LOCATIE EN BESTEMMINGSPLAN	12
	3.1 Bestemmingsplangebied	12
	3.2 Ontwikkelingen in de Horstermeer	12
4	FLORA- EN FAUNAWET: TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN	13
	4.1 Resultaten bureaustudie en veldbezoek	13
	4.1.1 Vaatplanten	13
	4.1.2 Zoogdieren	13
	4.1.3 Vogels	14
	4.1.4 Reptielen en amfibieën	15
	4.1.5 Vissen	15
	4.1.6 Ongewervelde dieren	15
	4.2 Conclusies	16
5	NATUURBESCHERMINGSWET: RELEVANTE INSTANDHOUDINGS- DOELSTELLINGEN	17
	5.1 Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen	17
	5.2 Voorkomen kwalificerende waarden in het bestemmingsplangebied Horstermeer	20
	5.2.1 Habitattypen	20
	5.2.2 Habitatrichtlijnsoorten	20
	5.2.3 Vogelrichtlijn: broedvogels	20
	5.2.4 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels	21
6	ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR	22
	6.1 Ligging van de Horstermeer ten opzichte van de EHS	22

6.2	Aanwezige natuurwaarden	22
7	BRONNEN	24

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Voor de Horstermeer (gemeente Wijdereen) wordt het bestemmingsplan geactualiseerd.

Vanuit de wet- en regelgeving ten aanzien van de natuurbescherming worden eisen gesteld aan ingrepen in het landschap. Eventuele effecten op beschermde dier- of plantensoorten en beschermde gebieden dienen onderzocht te worden. Het wettelijke kader maakt onderscheid tussen enerzijds de gebiedsbeschermende wet- en regelgeving en anderzijds de soortbeschermende wet- en regelgeving. In dit hoofdstuk wordt eerst een toelichting op de wetgeving gegeven. Vervolgens wordt het voorkomen van en de effecten op beschermde soorten en gebieden besproken.

Indien een negatief effect optreedt op beschermde soorten of gebieden dient voor de uiteindelijke ingreep (de bouwfase) toestemming (in de vorm van een ontheffing of vergunning) te worden aangevraagd bij bevoegd gezag (dikwijls het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie of de Provincie). In het kader van een bestemmingsplan of een wijziging van een bestemmingsplan kan geen ontheffing of vergunning worden verleend. In deze fase van de planvorming moet echter wel al rekening worden gehouden met eventuele effecten in de uitvoeringsfase. Met andere woorden, bij het opstellen van het bestemmingsplan moet goed naar de uitvoerbaarheid worden gekeken en moet blijken dat het plan te zijner tijd uitvoerbaar is, indien nodig na verlening van noodzakelijke ontheffing en/ of vergunning.

1.2 Doel

Omdat in het bestemmingsplan Horstermeer geen ontwikkelingen worden vastgelegd, zijn er geen negatieve effecten te verwachten op beschermde natuurwaarden. Een actueel rapport met een inschatting van aanwezige beschermde natuurwaarden is echter wel nodig. Dit rapport geeft dan ook een opsomming van aanwezige beschermde natuurwaarden zonder effectbeoordelingen of mitigatie-advies.

2 JURIDISCH KADER

2.1 Flora- en faunawet

2.1.1 Inleiding

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van planten en dieren in Nederland door middel van een aantal verbodsbepalingen (zie Tabel 2-1). In de wet zijn soorten opgenomen die op landelijk dan wel op Europees niveau zeldzaam en/ of bedreigd zijn of worden. De Flora- en faunawet beoogt niet het in stand houden van een statische populatiegrootte, maar wel het functioneren van de betreffende populatie. Zo kan in sommige gevallen ook met een kleiner aantal individuen de populatie duurzaam blijven voortbestaan. Dit is onder andere afhankelijk van de talrijkheid van de soort, maar ook van zijn flexibiliteit om andere gebieden te bereiken en te koloniseren.

2.1.2 Zorgplicht

In de eerste plaats geldt voor alle inheemse planten- en diersoorten, beschermd of niet, de zorgplicht. In de zorgplicht is opgenomen dat alle planten en dieren een intrinsieke waarde hebben en onvervangbaar zijn. De zorgplicht is een fatsoenseis en houdt in dat bij menselijk handelen voldoende zorg in acht genomen wordt om alle in het wild levende planten en dieren zoveel mogelijk te beschermen.

2.1.3 Beschermingscategorieën

Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) Artikel 75 in werking getreden, waarmee drie beschermingsregimes zijn vastgesteld. Hiertoe zijn de beschermde planten en dieren onderverdeeld in drie categorieën. Bijlage 2 geeft een compleet overzicht van de beschermde soorten verdeeld over de drie beschermingsregimes; dit zijn de zogenaamde tabellen 1, 2 en 3 van de Flora- en faunawet. In dit hoofdstuk zal meerdere malen worden verwezen naar deze tabellen.

De beschermde soorten van tabel 1 zijn soorten die in Nederland algemeen voorkomen. Voor verstoring van deze soorten bij uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig onderhoud, beheer of gebruik, of bij ruimtelijke ontwikkeling of inrichting, waaronder de geplande werkzaamheden vallen, geldt een algemene vrijstelling en is geen ontheffing nodig. Voor deze soorten is er geen noodzaak voor inventarisaties. Soorten van tabel 2 en 3 zijn strenger beschermd. Voor soorten van tabel 3 geldt een ontheffingsplicht bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling, terwijl voor soorten van tabel 2 ook met een goedgekeurde gedragscode gewerkt kan worden. Bij het afwegingskader is informatie over de verspreiding van de betreffende soort noodzakelijk.

Voor de soorten, genoemd in tabel 2 van de Flora- en faunawet, is een "lichte toets noodzakelijk". In de lichte toets moet er voor worden gezorgd dat de gunstige staat van instandhouding (op landelijk niveau) wordt gegarandeerd en de activiteit moet een redelijk doel dienen.

Voor soorten genoemd in tabel 3 geldt een "uitgebreide toets". Er mag hierin geen andere bevredigende oplossing zijn voor de geplande activiteit, de gunstige staat van in

standhouding dient te worden gewaarborgd en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang. De gunstige staat van instandhouding van soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn dient lokaal beoordeeld te worden. Voor de overige soorten uit tabel 3 is de landelijke populatie van belang.

Tabel 2-1: Relevante verbodsbepalingen Flora- een faunawet.

Artikel 2 (zorgplicht)	<p>1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.</p> <p>2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan temaken.</p>
Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
Artikel 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort, ..., te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, ..., binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

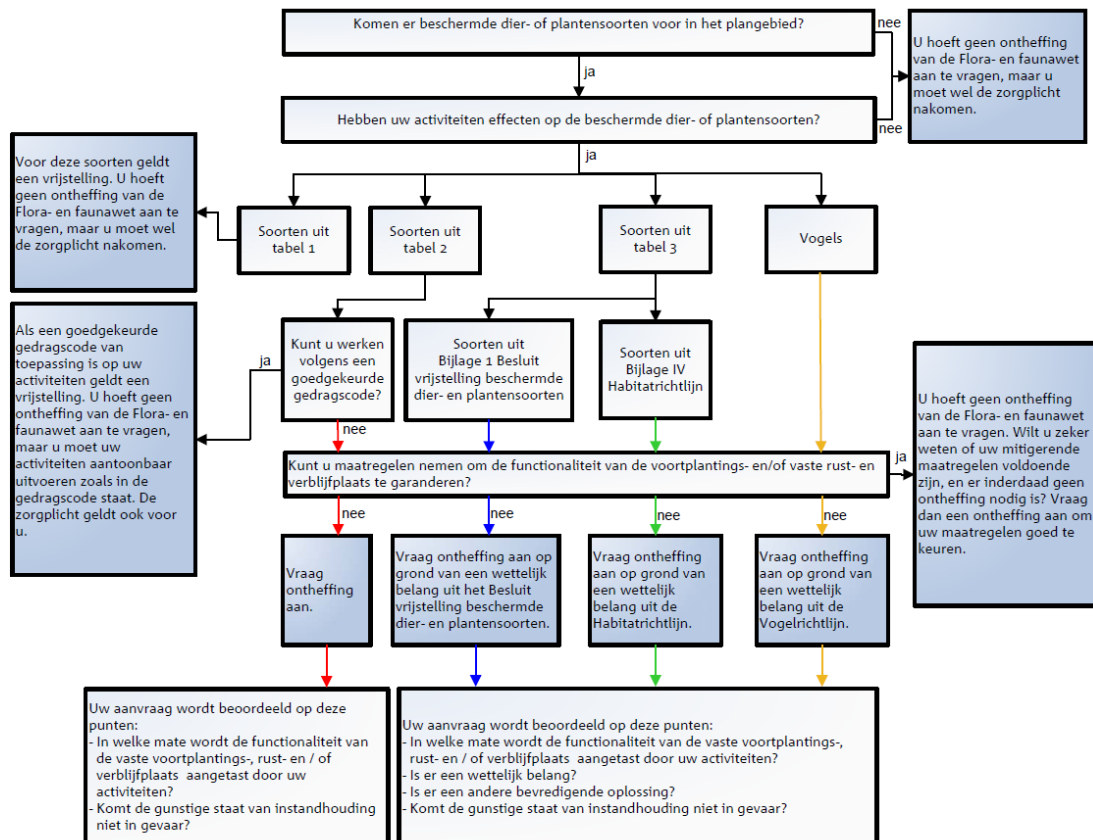
Het stroomschema in Figuur 2-1 geeft weer welke stappen er doorlopen dienen te worden om vast te stellen of er een bij het uitvoeren van de werkzaamheden verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor een ontheffing dient te worden aangevraagd. Indien er beschermde soorten van de tabellen 2 of 3 aanwezig zijn in het plangebied en de activiteiten een mogelijk negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding, dient te worden vastgesteld of het project kan worden uitgevoerd, waarbij een overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen door het nemen van voorzorgsmaatregelen. Zo ja, dan is geen ontheffing ex art 75c nodig.

Kan er ondanks het treffen van voorzorgsmaatregelen niet worden uitgesloten dat er effecten op de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten optreden, dan geeft het stroomschema van figuur 3.1 de te doorlopen stappen weer. Afhankelijk van de 'zwaarte' van de te beschermen soort en de impact van het initiatief op de staat van instandhouding, aanwezigheid van een goedgekeurde gedragscode, zijn er verschillende opties mogelijk. Indien de uitkomst is dat er een ontheffing nodig is, dan is

een belangrijk beoordelingscriterium in hoeverre de 'functionaliteit' voor een specifiek soort intact blijft. Vogels nemen een bijzondere plaats in, zij worden in deze paragraaf afzonderlijk behandeld.

2.1.4 Mitigerende maatregelen

Het is mogelijk om een overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen door, vóórdat de werkzaamheden van start gaan, voorzorgsmaatregelen te treffen. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkómen van de negatieve gevolgen van een activiteit. Dit moet gebeuren binnen het plangebied en voor de soorten die daar vòòrkomen. Het dient te worden voorkomen dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort wordt aangetast.

Figuur 2-1: Stroomschema van de stappen, die doorlopen dienen te worden om vast te stellen of er een ontheffingsplicht is voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Bron: LNV, 2009.

Er zijn 10 punten die kunnen worden gebruikt ter ondersteuning van de vraag of de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de betreffende soort behouden blijft door het nemen van mitigerende maatregelen (LNV, 2009):

1. De plek of het gebied wordt met een zekere mate van bestendigheid gebruikt. Er is geen sprake van incidenteel gebruik, maar van een vaste rust- en verblijfplaats;
2. De plek of het gebied blijft voorzien in alles wat nodig is voor een specifiek individueel dier in dat gebied en voor alle exemplaren van de populatie ter plekke, om succesvol te kunnen voortplanten of om te kunnen rusten;
3. Er is op geen enkel moment, ook niet tijdelijk, een achteruitgang van de ecologische functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats. De diverse functies die een gebied heeft dienen behouden te blijven;
4. Door mitigerende maatregelen worden negatieve effecten uitgesloten. Dit kunnen negatieve effecten zijn op zowel de kwaliteit als de kwantiteit van functies in het gebied;
5. Mitigerende maatregelen zijn preventief. Dit houdt dus in dat in voorkomende gevallen de mitigatie niet alleen al aanwezig is, maar ook functioneert;
6. Mitigerende maatregelen moeten leiden tot een verbetering of behoud van de ecologische functionaliteit van het gebied (kwantitatief/kwalitatief) voor de betreffende soort;
7. Het positieve effect van mitigatie geeft in evenredige mate ruimte voor de negatieve effecten van de ingreep. De duurzame ecologische functionaliteit mag op geen enkel moment slechter worden;
8. Het succes van mitigerende maatregelen moet met een hoge mate van zekerheid vóóraf vaststaan en wordt beoordeeld aan de hand van ecologische criteria;
9. De staat van instandhouding en de zeldzaamheid van een diersoort zijn van belang bij het treffen van mitigerende maatregelen;
10. De controle op het effect van de maatregelen is een onderdeel van het ecologisch werkprotocol.

Indien er voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen dieren gevangen en verplaatst moeten worden, is dat geen overtreding van Artikel 9 (vangen) en 13 (verplaatsen). Het is namelijk niet de bedoeling om dieren aan de natuur te onttrekken. Het is toegestaan om soorten te verplaatsen uit de directe gevarenszone naar een vergelijkbaar habitat in de directe omgeving. Dit moet gebeuren binnen de daarvoor benodigde tijd. De soorten dienen ook in één keer te worden verplaatst, zonder onnodig oponthoud. Het vangen en verplaatsen dient te gebeuren buiten de kwetsbare periode van de betreffende soort. Het vangen en verplaatsen dient te gebeuren door of onder de begeleiding van een ter zake kundige. Stressgevoelige dieren, zoals muizen, vleermuizen en vogels, worden in principe niet verplaatst; bij deze diergroepen dient ervoor te worden gezorgd dat ze uit eigen beweging het werkterrein kunnen verlaten.

2.1.5 Ontheffingsplicht

Er geldt een ontheffingsplicht als de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de beschermde soort uit tabel 2 en 3 niet kan worden gegarandeerd door het nemen van mitigerende maatregelen. Belangrijke vragen voor het verkrijgen van een ontheffing zijn:

- in welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- is er een wettelijk belang (niet bij soorten uit tabel 2)?

- is er een andere bevredigende oplossing (niet bij soorten uit tabel 3)?
- hebben de werkzaamheden een redelijk doel (niet bij soorten uit tabel 3)?
- komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Binnen de categorie van strikt beschermde soorten (tabel 3) is daarnaast een deel van de soorten opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Ook behoren alle vogelsoorten tot de categorie die de strengste bescherming geniet binnen de Flora- en faunawet. Om ontheffing te krijgen voor deze soortgroepen, dient het betreffende ruimtelijke ontwikkelingsproject één of meerdere van de geldige belangen te hebben die staan weergegeven in Tabel 2-2.

Tabel 2-2: Vereist wettelijk belang ter verkrijging van ontheffing voor strikt beschermde soorten (tabel 3 en vogels). Een "x" betekent dat het belang geldig is voor de betreffende soortgroep.

<i>Wettelijk belang</i>	<i>AMvB Bijlage 1</i>	<i>HR Bijlage IV</i>	<i>Vogels</i>
Bescherming van flora en fauna	x	x	x
Veiligheid van het luchtverkeer	-	-	x
Volksgesondheid/Openbare veiligheid	x	x	x
Dwingende redenen van groot openbaar belang	x	x	-
Ruimtelijke inrichting/ontwikkeling	x	-	-

2.1.6 Vogels

De bescherming van vogels nemen binnen de Flora- en faunawet een aparte positie in. In de Flora- en faunawet is de bescherming van de meeste vogelsoorten gericht de nesten van op broedvogels. Dit houdt in dat de nesten van broedvogels gedurende het broedseizoen zijn beschermd. Het is gedurende het broedseizoen verboden om de nesten van broedvogels te verstoren en/of weg te nemen.

De vogelnesten vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van Artikel 11 van de Flora- en faunawet. Buiten het broedseizoen zijn nesten van de meeste vogelsoorten niet beschermd. Een ontheffing is niet noodzakelijk als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats vinden en ook niet als er maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat er zich vogels vestigen op de bouwplaats. De Flora- en faunawet kent echter geen standaardperiode voor het broedseizoen (zie kader).

Broedseizoen

Voor een begrip als 'broedseizoen' is geen standaardperiode te hanteren. Afhankelijk van de soort en weersomstandigheden in een bepaald jaar kunnen soorten veel eerder of juist later broeden dan normaal het geval zou zijn. Dit kan zelfs per regio verschillen. Voor de wet is van belang of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De vaak geciteerde periode 15 maart t/m 15 juli is dus slechts een indicatie. De periode januari tot begin oktober kan theoretisch door broedvogels nog gebruikt worden als een broedperiode. Voor aanvang van de werkzaamheden dient altijd op broedgevallen gecontroleerd te worden.

Er geldt echter voor een aantal vogelsoorten een uitzonderingspositie op het bovenstaande. Deze vogelsoorten zijn ingedeeld in een aantal categorieën en deze zijn gedurende het gehele seizoen beschermd en dan gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de flora- en faunawet:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld steenuil);
2. Nesten van koloniebroeders die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (roek, gierzwaluw en huismus);
3. Nesten van vogels (geen kolonievogels), die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (kerkuil, ooievaar, slechtvalk);
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (boomvalk, buizerd, ransuil).
5. Nesten van vogels, die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar ervoor hebben gebroed of de directe omgeving ervan, maar dan wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, maar vragen wel extra onderzoek, omdat ze jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen.

Er is in bijlage 3 een overzicht opgenomen van de soorten die vallen binnen bovenstaande beschermingscategorieën. Twee belangrijke vragen bij de beoordeling of er voor de soorten uit de bovenstaande categorieën een ontheffing noodzakelijk is zijn de volgende:

- Is er voor de soort voldoende gelegenheid om zelfstandig een natuurlijk alternatief nest te vinden?
- Is er voor de soort voldoende mogelijkheid om met succes een kunstmatig alternatief nest aan te bieden?

2.2 Natuurbeschermingswet

2.2.1 Inleiding

Sinds 1 oktober 2005 is het beschermingsregime van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale Natuurbeschermingswet 1998 (hierna Nb-wet) geïmplementeerd. Vanuit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zijn belangrijke bepalingen overgenomen. Eén van die bepalingen is het afwegingskader, inclusief compenserende maatregelen, zoals dat in artikel 6 van de Habitatrichtlijn staat. Het afwegingskader geeft aan op welke wijze besluitvorming plaats moet vinden voor plannen en projecten met mogelijke gevolgen voor beschermde natuurgebieden.

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (of momenteel nog aangemeld), te voorkomen, bepaalt de wet dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van habitats kunnen verslechteren of die een significant verstrend effect kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (artikel 19d, eerste lid).

In Aanwijzingsbesluiten wordt door het Ministerie van EZ de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de Aanwijzingsbesluiten staat de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten, waarvoor het betreffende gebied is aangewezen. Op dit moment is het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen nog niet definitief aangewezen en wordt uitgegaan van het ontwerp aanwijzingsbesluit.

De instandhoudingsdoelstellingen ofwel Natura 2000-doelen, geven een concretisering van de hoofddoelstelling van het Natura 2000-netwerk voor Nederland. Deze concretisering gebeurt op landelijk niveau en op gebiedsniveau. Instandhoudingsdoelstellingen zijn gericht op het in gunstige staat van instandhouding brengen of houden van habitattypen en soorten. De Natura 2000-doelen op landelijk en op gebiedsniveau worden vastgelegd in het zo te noemen 'Natura 2000 Doelendocument' (Ministerie van LNV, 2006). Het Natura 2000 Doelendocument omvat het landelijke kader van de Natura 2000-doelen, de bijdrage van Nederland aan het Natura 2000-netwerk en de bijdrage van concrete gebieden hieraan. De Natura 2000-doelen betreffen zowel behoud van bestaande waarden als ontwikkeling van waarden. De doelen op gebiedsniveau worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden en verder uitgewerkt in de Beheerplannen.

2.2.2 Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied kunnen invloed hebben op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd.

Bij de vergunningverlening gaat het bij externe werking om de rol van het omringende gebied die dat vervult binnen de levenscyclus van doelsoorten of habitattypen uit het Natura 2000-gebied. Daarbij is te denken aan foerageer- rust- en pleisterplaatsen voor mobiele soorten, in relatie tot het betreffende Natura 2000-gebied. Voor de vergunningverlening betekent dat ook voor activiteiten buiten het gebied getoetst dienen te worden in het kader van de Nb-wet.

2.2.3 Habitattoets

Van nieuwe activiteiten in de vorm van plannen en/ of projecten die in of rondom een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet getoetst worden of deze mogelijk negatieve effecten hebben op de soorten en/ of habitattypen en daarmee ingaan tegen de instandhoudingsdoelstellingen. Om goedkeuring of vergunning te verkrijgen dient de initiatiefnemer van een (mogelijk) schadelijke activiteit of ingreep informatie aan te leveren over de effecten op instandhoudingsdoelstellingen in de vorm van een zogenaamde 'habitattoets'. Dit wordt door het bevoegd gezag getoetst.

Onder de noemer van de habitattoets valt de beoordelingsprocedure voor plannen, projecten en handelingen zoals genoemd in artikel 19d t/m 19j. In bijlage 3 is het schema checklist vergunningverlening opgenomen, waarin is weergegeven welke procedures gevolgd moeten worden bij projecten of handelingen waarop de Nb-wet van toepassing kan zijn. De verschillende procedures (toetsen) die onder de habitattoets vallen, betreffen:

- Voortoets (oriëntatiefase);
- Verslechteringstoets;
- Passende Beoordeling.

Voortoets (oriëntatiefase)

De eerste stap in de habitattoets betreft de vraag of de voorgenomen activiteit tegen het licht van de instandhoudingsdoelen schadelijke gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, en zo ja, of deze gevolgen significant kunnen zijn. Het is niet verplicht om een voortoets uit te voeren, maar het is een goed hulpmiddel. De gevolgen moeten beoordeeld worden in samenhang met die van andere plannen en projecten (cumulatie).

Als de voorgenomen activiteit mogelijk negatieve effecten zal hebben voor een (deel van een) Natura 2000-gebied, start de oriëntatiefase. Deze fase houdt in dat na overleg met het bevoegd gezag wordt nagegaan of de activiteit mogelijk verslechtering of significante verstoring tot gevolg heeft voor een (deel van een) Natura 2000-gebied of de aangewezen soorten in dat gebied. In de oriëntatiefase wordt nagegaan of mitigerende maatregelen de effecten kunnen verminderen of voorkomen. Indien er sprake is van significant negatieve effecten en deze kunnen middels mitigerende maatregelen worden voorkomen, dient dit in een passende beoordeling nader onderbouwd te worden.

Uit de oriëntatiefase kunnen drie conclusie volgen:

1. Er zijn zeker geen negatieve effecten. In dat geval is geen vergunning nodig.
2. Er zijn mogelijk negatieve effecten, maar deze zijn niet significant. Er is een Verslechteringstoets nodig.
3. Er zijn mogelijk significant negatieve effecten. Er is een Passende Beoordeling nodig.

Verslechteringstoets

Indien significante effecten op voorhand zijn uit te sluiten voldoet een Verslechteringsstoets. Hierbij wordt nagegaan of de verwachte verslechtering of verstoring gezien de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is. Veelal hebben aanvaardbare niet significante effecten betrekking op tijdelijke en/of kleinschalige ingrepen en wordt (onder bepaalde voorwaarden) een vergunning verleend.

Passende Beoordeling

Met een Passende Beoordeling wordt vastgesteld of door een project of plan er een kans bestaat op een significant negatief effect. Indien er mogelijk sprake is van (significante) negatieve effecten, wordt nagegaan welke mogelijkheden mitigatie biedt. Door het treffen van mitigerende maatregelen kan, als daardoor geen significante effecten meer zullen optreden, worden voorkomen dat de zogenaamde ADC-toets (onderzoek naar alternatieven, dwingende reden van groot openbaar belang en compensatie) doorlopen moet worden.

Ingrepen die, ondanks mitigatie, mogelijk wel een significant negatief effect hebben zijn vergunningplichtig. Een activiteit is alleen vergunbaar indien de significante effecten kunnen worden weggenomen via een ADC-toets: er is geen volwaardig alternatief (bijvoorbeeld in de vorm van uitvoering of locatie), het plan of project kent een dwingende reden van groot openbaar belang (bijvoorbeeld veiligheid) en de negatieve

effecten worden vooraf gecompenseerd (bijvoorbeeld door realisatie van geschikt leefgebied elders).

2.3 Ecologische Hoofdstructuur

De natuur in de EHS is volgens de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2012) beschermd met een 'nee, tenzij'-regime. De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte is daarmee de beleidsmatige basis voor het afwegingskader voor de Ecologische Hoofdstructuur. Binnen de EHS zijn nieuwe projecten, plannen en handelingen met een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en reële alternatieven ontbreken. De flexibiliteit in begrenzing en de mogelijkheden om ontwikkelingen toe te staan, die in het beleidskader Spelregels EHS zijn uitgewerkt (EHS-saldobenadering, herbegrenzen EHS, compensatie), blijven hierbij overeind.

De Spelregels EHS zijn een uitwerking, verduidelijking en aanscherping van de verschillende onderdelen van het afwegingskader. De provincies hebben de Spelregels EHS doorgevoerd in het provinciaal ruimtelijk beleid. Omdat de provincies niet verplicht zijn geweest dit rechtstreeks te doen, is er ruimte voor regionale maatwerkoplossingen zolang wordt voldaan aan het basisprincipe 'geen nettoverlies aan waarden, voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang van de EHS' en provincies hierover transparant zijn naar burgers, bedrijven en bestuurlijke partners.

De EHS is beschermd via de regelgeving van de ruimtelijke ordening. In het kader van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het beschermingsregime vastgelegd in de AMvB Ruimte, welke via de provinciale ruimtelijke verordeningen doorwerkt in de gemeentelijke bestemmingsplannen.

In het 'nee, tenzij'-regime worden ruimtelijke ingrepen afzonderlijk beoordeeld. Om een meer ontwikkelingsgerichte aanpak in de EHS te bevorderen kan hiervan worden afgeweken. Projecten en/of handelingen worden daarom bij de EHS-saldobenadering niet afzonderlijk maar in combinatie beoordeeld. Met de EHS-saldobenadering zijn ontwikkeling in de EHS mogelijk, onder de volgende voorwaarden:

- er is sprake van een combinatie van projecten met een onderlinge samenhang;
- de projecten worden binnen één ruimtelijke gebiedsvisie gepresenteerd;
- de kwaliteit van de EHS verbetert waarbij het oppervlak natuur minimaal gelijk blijft dan wel toeneemt;
- een schriftelijke waarborg voor de realisatie van de plannen, projecten of handelingen wordt overgelegd waarop alle betrokkenen zijn aan te spreken.

Voorwaarde voor het toepassen van de EHS-saldobenadering is het opstellen van een gebiedsvisie. Een gebiedsvisie is een ruimtelijke visie op een gebied waarvan een wezenlijk deel tot de EHS behoort, en waarbinnen zich ruimtelijke problemen voordoen die alleen in samenhang kunnen worden opgelost, dan wel waarbij het in samenhang oplossen van de ruimtelijke problematiek leidt tot een grotere kwaliteitswinst voor meerdere functies waaronder de natuur. In de gebiedsvisie wordt gemotiveerd waarom het noodzakelijk is om de EHS-saldobenadering toe te passen, en hoe deze toepassing

leidt tot een kwaliteitsslag voor de EHS. De gebiedsvisie kan een zelfstandig document zijn, maar kan ook deel uitmaken van een groter ruimtelijk plan. In ieder geval dient een gebiedsvisie aan de volgende voorwaarden te voldoen.

Naast saldobenadering is herbegrenzing van de EHS (om niet-ecologische redenen) mogelijk voor kleinschalige ontwikkelingen, voor zover:

- a) de aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden en van de samenhang van de Ecologische Hoofdstructuur beperkt is;
- b) de Ecologische Hoofdstructuur in het desbetreffende gebied kwalitatief of kwantitatief wordt versterkt;
- c) de oppervlakte van de Ecologische Hoofdstructuur ten minste gelijk blijft;
- d) de voorgenomen ontwikkeling zorgvuldig is onderbouwd en alternatieven zijn afgewogen én
- e) maatregelen worden voorgenomen die een bij de wezenlijke kenmerken en waarden passende goede landschappelijke inpassing borgen.

Over het algemeen wordt herbegrenzing voor kleinschalige ontwikkelingen toegepast wanneer een initiatiefnemer maar moeilijk het groot openbaar belang kan aantonen (zoals bijvoorbeeld de uitbreiding van een camping). In dit geval kan het groot openbaar belang wel worden aangetoond en is ervoor gekozen om het stappenplan verder te doorlopen.

3 LOCATIE EN BESTEMMINGSPLAN

3.1 Bestemmingsplangebied

In Figuur 3-1 staat de locatie van het plangebied aangegeven; het ligt in de provincie Noord-Holland, gemeente Wijdereen, tussen Nederhorst den Berg en Kortenhoef. Het bestemmingsplangebied bestaat gedeeltelijk uit agrarische percelen (veehouderij, kwekerijen en hobbymatig) en natuurgebied. Langs de Middenweg, Machineweg en Dwarsweg is bebouwing aanwezig (huizen en bedrijven).

Figuur 3-1: Topografische kaart met locatie van het bestemmingsplangebied Horstermeer (rood gearceerd).

3.2 Ontwikkelingen in de Horstermeer

Er zijn geen ontwikkelingen voorzien in de Horstermeer in het kader van dit bestemmingsplan.

4 FLORA- EN FAUNAWET: TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN

4.1 Resultaten bureaustudie en veldbezoek

4.1.1 Vaatplanten

Het is op basis van verspreidingsinformatie niet uit te sluiten, dat in de Horstermeer soorten voorkomen als rietorchis, steenbreekvaren, zwartsteel, tongvaren, zomerklokje en waterdriblad (alle soorten van FFwet-tabel 2; zie ook Godschalk, 2011). Rietorchis kan langs brede rietzomen voorkomen waar maaibeheer plaatsvindt. De varens kunnen met name op vochtige plaatsen bij bebouwing of kunstwerken voorkomen. Waterdriblad zou kunnen voorkomen in sloten waar verlanding onder mesotrofe tot matig eutrofe omstandigheden plaatsvindt. Op Waarneming.nl is melding gemaakt van wilde marjolein in het zuidoosten van de Horstermeerpolder.

Figuur 4-1: Gewone dotterbloem nabij de Radioweg.

Tijdens het veldbezoek zijn geen strikter beschermde soorten waargenomen. Wel zijn op meerdere plekken gewone dotterbloemen waargenomen: langs de brede vaart langs de Middenweg en in de oevers van sloten in het natuurgebied rondom de Radioweg.

4.1.2 Zoogdieren

De Zoogdierverseniging geeft aan, dat naast diverse algemene soorten (FFwet-tabel 1), diverse zwaar beschermde vleermuissoorten voorkomen in de wijde omgeving rondom het bestemmingsplangebied. Diverse soorten vleermuizen zijn in de Horstermeer te verwachten, in de eerste plaats gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en eventueel watervleermuis en meervleermuis, (alle FFwet-tabel 3).

Vanwege de aanwezigheid van gebouwen en bomen in het plangebied is het mogelijk dat er verblijfplaatsen en/of migratieroutes van vleermuizen aanwezig zijn. Soorten die in bomen met geschikte holten of spleten zouden kunnen verblijven zijn ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis. In gebouwen met bijvoorbeeld holle spouwmuren, daklijsten of toegankelijke zolders kunnen mogelijk gewone dwergvleermuis, meervleermuis en laatvlieger verblijven. Het is daarnaast mogelijk, dat de meervleermuis en/of de watervleermuis vliegroutes hebben over de bredere watergangen in de polder. Hoogst waarschijnlijk maken de meeste van de eerdergenoemde

vleermuissoorten gebruik van delen van de Horstermeer als foerageergebied; het gaat hier met name om graslanden, ruigtes, moerassen en houtige vegetatie.

Aan de oostrand van het plangebied is in 2007 een waarneming vermeld van de boommarter (FFwet-tabel 3). De aanwezigheid van verblijfplaatsen van de boommarter binnen de Horstermeer is, op basis van aanwezige biotopen, echter uit te sluiten. Deze soort komt immers voor in een bosrijke omgeving. Dit is niet aanwezig in het plangebied.

Volgens Van 't Veer en Hoogeboom (2012) is in het zuidoosten van de Horstermeer de noordse woelmuis aangetroffen. Rondom de Radioweg zijn natte graslanden, ruigtes en rietlanden aanwezig waarin deze soort zou kunnen leven.

4.1.3 Vogels

Het bestemmingsplangebied biedt geschikt broedbiotoop aan een groot aantal vogelsoorten. Bomen, struwelen, ruigtes en oeverzones en graslanden bieden nestgelegenheid aan bijvoorbeeld eksters, merels, koolmezen, winterkoningen, putters, rietgorzen, meerkoeten et cetera. Ook is het mogelijk dat vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten voorkomen in of in de omgeving van het plangebied. Hierbij gaat het naar verwachting in de eerste plaats om roofvogels zoals buizerd, sperwer en slechtvalk, maar ook de ijsvogel en kolonie-broeders als huismus en zwarte kraai kunnen plaatselijk broeden.

Figuur 4-2: a) Zandhoop met nestholten van oeverzwaluw; b) bomenlaan bij het Googpad; c) rietruigte bij de Radioweg; d) rietruigte met eigen hoog waterpeil, bij de Radioweg.

Op enkele plaatsen aan de Middenweg wordt kunstmatige nestgelegenheid geboden voor ooievaars. Op één plek werd een paartje ooievaars aangetroffen, maar de nestplaats was leeg: geen takkenmateriaal e.d. Tevens is ten zuiden van de Middenweg in een grote zandhoop een aantal oeverzwaluwnesten aangetroffen. Onder enkele lage bruggetjes nestelen boerenzwaluwen.

4.1.4 Reptielen en amfibieën

RAVON geeft weer, dat naast algemene soorten, de ringslang, heikikker, poelkikker en de rugstreeppad in (de omgeving van) de Horstermeer voorkomen (alle FFwet-tabel 3). Deze verspreidingsinformatie is op de schaal van uurhokken (5x5 kilometer), dus tamelijk grof. Overige zwaar(der) beschermde soorten komen niet in de omgeving van het plangebied voor. Waarneming.nl maakt ook melding van de ringslang, heikikker en de rugstreeppad, verspreid in de Horstermeer. Van de poelkikker is voor zover bekend geen concrete waarneming in de polder.

In de omgeving van het plangebied kunnen daarnaast algemene amfibieën (FFwet-tabel 1) voorkomen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de bruine kikker, gewone pad, bastaardkikker, meerkikker en kleine watersalamander.

4.1.5 Vissen

Het plangebied valt volgens RAVON onder het verspreidingsgebied van de kleine modderkruiper, rivierdonderpad (beide FFwet-tabel 2) en de bittervoorn (FFwet-tabel 3). Er is tijdens het veldbezoek geen reden aangetroffen om het voorkomen van deze soorten uit te sluiten. Kleine modderkruiper en bittervoorn kunnen in het merendeel van de watergangen voorkomen. Rivierdonderpad heeft een sterke voorkeur voor stenige substraten (bij kunstwerken en dammen e.d.), die in de Horstermeer nauwelijks aanwezig zijn; deze soort komt dus naar verwachting niet of nauwelijks voor.

4.1.6 Ongewervelde dieren

Het plangebied en omgeving liggen binnen het verspreidingsgebied van de groene glazenmaker en de platte schijfhoren (beide tabel 3; zie ook Fortuin, 2009 en Godschalk, 2011). De groene glazenmaker is afhankelijk van grote krabbenscheervelden, welke niet in de Horstermeer voorkomen. Deze libellensoort komt dus niet in het bestemmingsplangebied voor.

Het voorkomen van de platte schijfhoren is op basis van de beschikbare gegevens niet uit te sluiten; deze slakkensoort is in de wijde omgeving op meerdere plaatsen aangetroffen (Anemoon). Ook de gestreepte waterroofkever zou in heldere wateren met een goed ontwikkelde submerse vegetatie kunnen voorkomen.

4.2 Conclusies

In tabel 4.1 staat weergegeven welke soorten mogelijk kunnen voorkomen in het plangebied.

Tabel 4.1. Mogelijk voorkomende beschermde soorten van de Flora- en faunawet in de Horstermeer, op basis van beschikbare verspreidingsinformatie en veldbezoek.

<i>Soortgroep</i>	<i>Mogelijk aanwezig?</i>	<i>Mogelijk voorkomende soorten</i>	<i>Beschermingscategorie</i>
Vaatplanten	ja	gewone dotterbloem, zwanenbloem	Tabel 1
		zomerklokje, rietorchis, etc.	Tabel 2
Grondgebonden zoogdieren	ja	haas, veldmuis, rosse woelmuis, huisspitsmuis	Tabel 1
Vleermuizen	ja*	o.a. gewone & ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, watervleermuis, meervleermuis	Tabel 3
Vogels	ja	o.a. wilde eend, meerkoet, grauwe gans, kievit, buizerd	Vogels
Amfibieën	ja	o.a. bruine kikker, gewone pad, kleine water salamander	Tabel 1
		rugstreeppad, heikikker	Tabel 3
Reptielen	ja	ringslang	Tabel 3
Vissen	ja	kleine modderkruiper, rivierdonderpad	Tabel 2
		bittervoorn	Tabel 3
Ongewervelde dieren	ja	platte schijfhoren gestreepte waterroofkever	Tabel 3

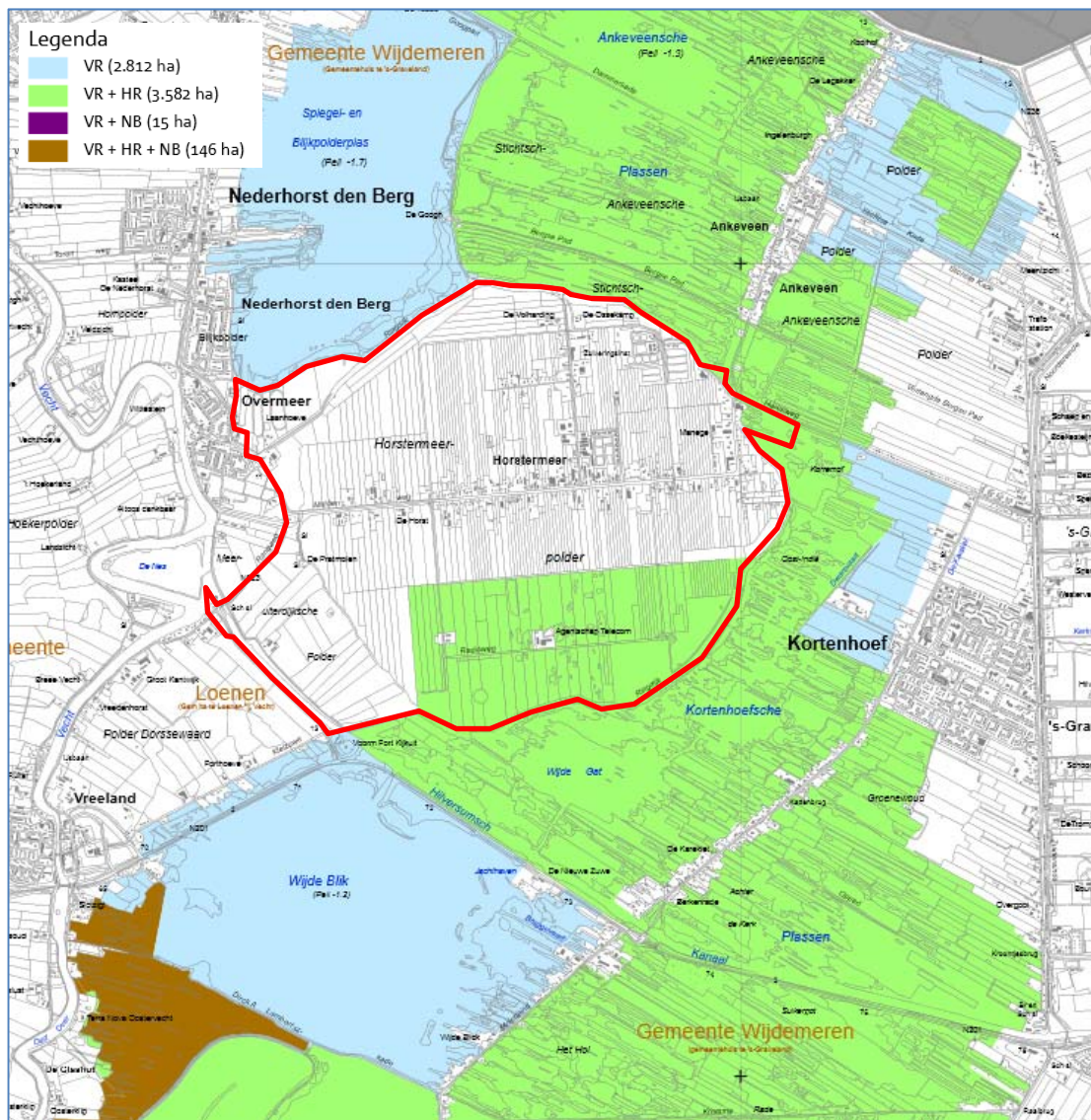
* Alleen foeragerend/ migrerend

5 NATUURBESCHERMINGSWET: RELEVANTE INSTANDHOUDINGS-DOELSTELLINGEN

5.1 Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen

Het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen is op 4 juni 2013 aangewezen.. Het gebied ligt in Noord-Holland en Utrecht en heeft een oppervlakte van 6.988 ha (Ministerie van LNV, 2008). Het zuidoostelijke deel van de Horstermeer (rondom de Radioweg) maakt deel uit van dit Natura 2000-gebied. De Natura 2000-gebiedsdelen in de Horstermeer zijn zowel Habitat- als Vogelrichtlijngebied (figuur 5.1). Rondom de Horstermeer liggen merendeels Habitat- en Vogelrichtlijngebieden (groen); de Spiegelplas is alleen Vogelrichtlijngebied.

Figuur 5-1: ligging van het bestemmingsplangebied Horstermeer (rood) ten opzichte van het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen (groen en blauw).

Het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen bestaat uit een reeks laagveen-gebieden tussen de Vecht en de oostrand van Utrechtse heuvelrug. Het gebied is een door vervening ontstaan landschap van open water, moerassen met verlandingsstadia en vochtige graslanden. De veenvorming in het oostelijk deel van het gebied ontstond onder invloed van kwel van de hogere zandgronden van het Gooi en de Utrechtse Heuvelrug, in het westelijk deel was dat vooral onder invloed van de rivier de Vecht. De plassen die ontstonden op plaatsen waar het veen volledig werd afgegraven, zijn grotendeels behouden gebleven. Sommige plassen zijn vervolgens aanzienlijk verdiept door zandwinning. De combinatie van rivierinvloeden en invloed van het grondwater uit de heuvelrug heeft een rijke schakering van typen van moeras en moerasvegetaties doen ontstaan. In het gebied zijn twee gradiënten te onderscheiden: van noord naar zuid loopt een gradiënt van meer gesloten gebied (bos) naar meer open landschap (grasland, trilveen en rietland), terwijl van west naar oost een gradiënt is te zien van toenemende kwel (in sloten, petgaten en onder trilvenen aan de voet van de heuvelrug). Het gebied bestaat uit open water met waterplanten, jonge verlandingsstadia, trilvenen, veenmosrietlanden, vochtige graslanden, waaronder blauwgraslanden, wilgenstruwelen en broekbos. Door verlanding en successie is de oppervlakte jonge verlandingsstadia sterk afgenomen. De Oostelijke Vechtplassen vormen belangrijk broedgebied voor broedvogels van rietmoerassen (roerdomp, purperreiger) en daarnaast voor broedvogels van moerassen met veel waterriet en lange oeverlijnen (woudaap, grote karekiet). Ook is het gebied van belang als broedgebied voor enkele andere moeras- en watervogels (porseleinhoen, zwarte stern en ijsvogel).

De aanmelding van Oostelijke Vechtplassen als Natura 2000-gebied is gebaseerd op het voorkomen van kwalificerende habitattypen en soorten van de Habitatrichtlijn (HR) en de Vogelrichtlijn (VR). In tabel 4.1 staan de instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen, habitatrichtlijnsoorten, broedvogels en niet-broedvogels, die tot de aanwijzing als Natura 2000-gebied hebben geleid. Er zijn verschillende complementaire doelen weergegeven. Dit betreft doelen uit de Habitatrichtlijn die tevens gelden voor de delen van het Natura 2000-gebied, die alleen onder de Vogelrichtlijn zijn begreemd¹.

Er zijn geen Beschermd Natuurmonumenten binnen de Natura 2000-begrenzing.

---

¹ Complementaire doelen zullen in de definitieve aanwijzing naar verwachting niet meer meegenomen worden. Mogelijk komen deze dus te vervallen.

Tabel 5-1: Instandhoudingsdoelstellingen kwalificerende natuurwaarden Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen (Ministerie van LNV, 2008)

		Oppervlakte	Kwaliteit	Populatie	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
Habitattypen							
H3140	Kranswierwateren	>	>				4.08,W
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	>	>				4.08,W
H4010B	Vochtige heiden (laagveengebied)	=	=				4.09,%,W
H6410	Blauwgraslanden	=	>				4.09,%,W
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	>	>				4.09,%,W
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	>	>				4.09,%,W
H7210	*Galigaanmoerassen	>	>				4.09,%,W
H91D0	*Hoogveenbossen	=	=				4.09,%,W
Habitatsoorten							
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	>	>	>			4.08,W
H1082	Gestreepte waterroofkever	>	>	>			4.08,W
H1134	Bittervoorn	=	=	=			4.08,W
H1149	Kleine modderkruiper	=	=	=			4.08,W
H1163	Rivierdonderpad	=	=	=			4.08,W
H1318	Meervleermuis	=	=	=			
H1340	*Noordse woelmuis	>	>	>			4.12,%,W
H1903	Groenknolorchis	=	=	=			4.09,%,W
H4056	Platte schijfhoren	=	=	=			4.08,W
Broedvogels							
A021	Roerdomp	>	>			5	4.12,%,W
A022	Woudaapje	>	>			10	
A029	Purperreiger	=	=			40	4.12,%,W
A119	Porseleinhoen	=	=			8	
A197	Zwarte Stern	>	>			80	4.08,W
A229	IJsvogel	=	=			6	
A292	Snor	=	=			150	4.12,%,W
A295	Rietzanger	=	=			880	
A298	Grote karekiet	=	=			50	4.12,%,W
Niet-broedvogels							
A017	Aalscholver	=	=		geen		
A041	Kolgans	=	=		920		
A043	Grauwe Gans	=	=		1200		
A050	Smient	=	=		2800		
A051	Krakeend	=	=		40		
A056	Slobeend	=	=		80		
A059	Tafeleend	=	=		120		
A068	Nonnetje	=	=		20		

complementair doel in VR-delen

Legenda

- W Kernopgave met wateropgave
- % Sense of urgency: beheeropgave
- % Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
- = Behoudsdoelstelling
- > Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

5.2 Voorkomen kwalificerende waarden in het bestemmingsplangebied Horstermeer

5.2.1 Habitattypen

Habitattypen waarvoor een instandhoudingsdoelstelling is geformuleerd voor de Oostelijke Vechtplassen komen niet in de Horstermeerpolder voor. Enkele habitattypen komen wel in de directe nabijheid voor, bijvoorbeeld langs de Wijde Blik, in Het Hol en de Kortenhoefse- en Ankeveense plassen. In figuur 5.2 staat aangegeven waar deze habitattypen voorkomen. Vooral het habitatype Meren met krabbenscheer (H3150) komt in de nabijheid van de Horstermeer voor, direct ten noorden (Ankeveense Plassen) en ten zuidoosten (Kortenhoefse Plassen).

Veel habitattypen die voorkomen in het Natura 2000-gebied zijn gevoelig voor stikstofdepositie; met name Veenmosrietlanden (H7140B), Galigaanmoerassen (H7210) en Kranswierwateren (H3140) hebben een lage zogenaamde Kritische Depositiewaarde (KDW) voor stikstof. Een teveel aan stikstof kan leiden tot vermessing en (versnelde) verzuring van vegetaties, waardoor de soortensamenstelling en structuur verandert. Dit betekent in veel gevallen een achteruitgang in kwaliteit en oppervlakte van het betreffende habitatype.

5.2.2 Habitatrichtlijnsoorten

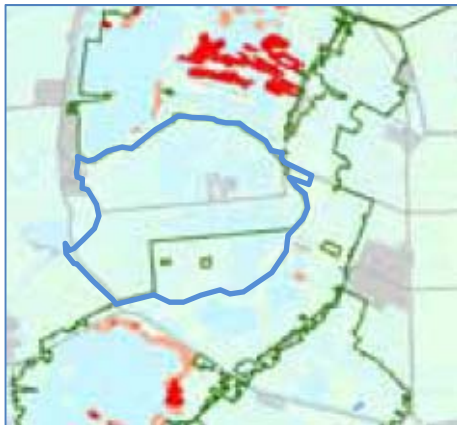
Een drietal habitatrichtlijnsoorten komt in de regio rondom de Horstermeerpolder voor, te weten platte schijfhoren (oostelijk van Ankeveen en Het Hol), gevlekte witsnuitlibel (Het Hol) en groenknolorchis (bij Ankeveen, Het Hol en Vuntus). Platte schijfhoren komt voor in mesotrofe tot matig eutrofe wateren met veel ondergedoken watervegetatie en lijkt daarbij een voorkeur te hebben voor venige bodems, hoewel dat nog niet goed duidelijk is. Gevlekte witsnuitlibel en groenknolorchis zijn veel kritischer wat betreft biotoopeisen; de libelle komt voor in verlandende laagveenmoerassen en in gebufferde vennen op de hogere zandgronden. Groenknolorchis komt voor in basenrijke trilvenen en vochtige (primaire) duinvalleien. Binnen de polder zelf komen geen habitatrichtlijnsoorten uit het Aanwijzingsbesluit voor de Oostelijke Vechtplassen voor.

5.2.3 Vogelrichtlijn: broedvogels

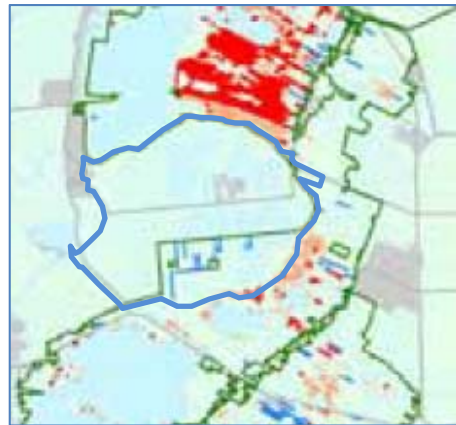
Volgens Van 't Veer & Hoogeboom (2012) zijn enkele broedvogelsoorten, waarvoor de Oostelijke Vechtplassen als Natura 2000-gebied zijn aangewezen, bestendig in de Horstermeer aanwezig: rietzanger, snor en ijsvogel. Deze soorten hebben broedgebied in het zuidoostelijk deel van de Horstermeerpolder (rondom de Radioweg).

Broedvogels die in de nabijheid voorkomen zijn purperreiger (oostelijk van Ankeveen), porseleinhoen (Het Hol) en zwarte stern (Spiegelplas).

In de rietlanden rondom de Radioweg zouden in de nabije toekomst de grote karekiet en porseleinhoen tot broeden kunnen komen.

Kranswierwateren (H3140)

Meren met krabbenscheer (H3150)

Veenmosrietlanden (H7140B)

Galigaanmoerassen (H7210)

Hoogveenbos (H91D0)

Figuur 5-2: Ligging van habitattypen rondom het bestemmingsplangebied (blauw). Rood: goed kwaliteit; oranje: matige kwaliteit. Bron: Van 't Veer & Hoogeboom, 2012).

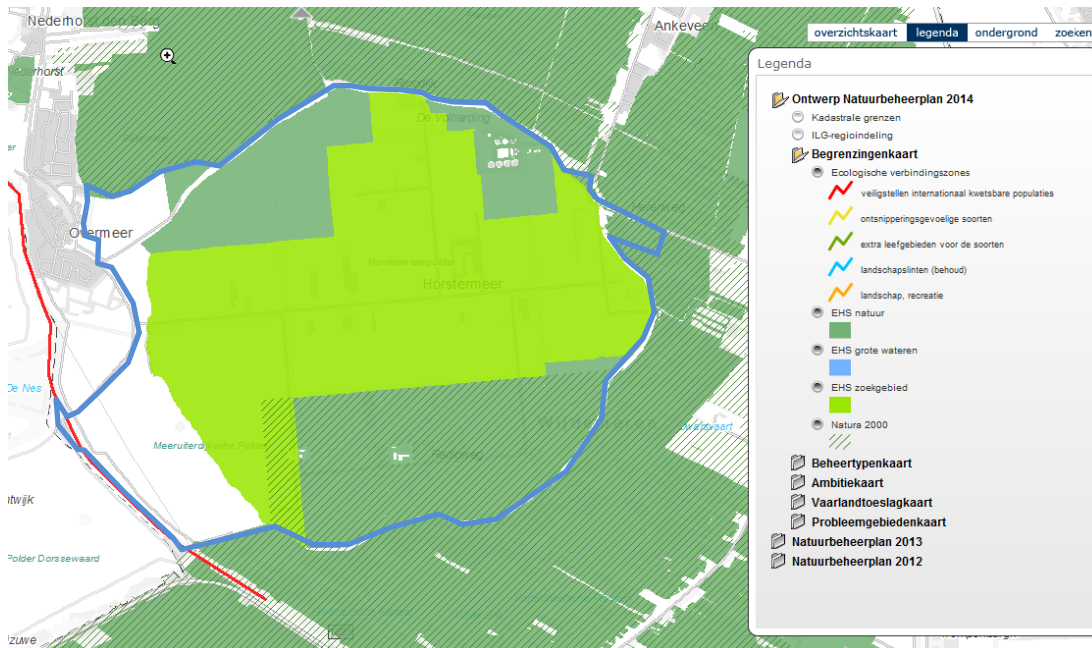
5.2.4 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

Een aantal soorten maakt met name van het open water gebruik om te jagen op vis (aalscholver, nonnetje, tafeleend). Dergelijke grote wateren zijn niet in de Horstermeer aanwezig; deze visjagers foerageren in de grotere plassen. Een andere soortgroep bestaat uit herbivoren, die op het water en/of het land foerageren (grijsgans, kolgans, kraakeend, slobeend, smient). Deze biotopen zijn in de Horstermeer volop aanwezig en zijn daarmee van belang als foerageer- en rustgebied voor de genoemde eendachtigen.

6 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

6.1 Ligging van de Horstermeer ten opzichte van de EHS

Bijna het gehele bestemmingsplangebied maakt deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (figuur 6.1).

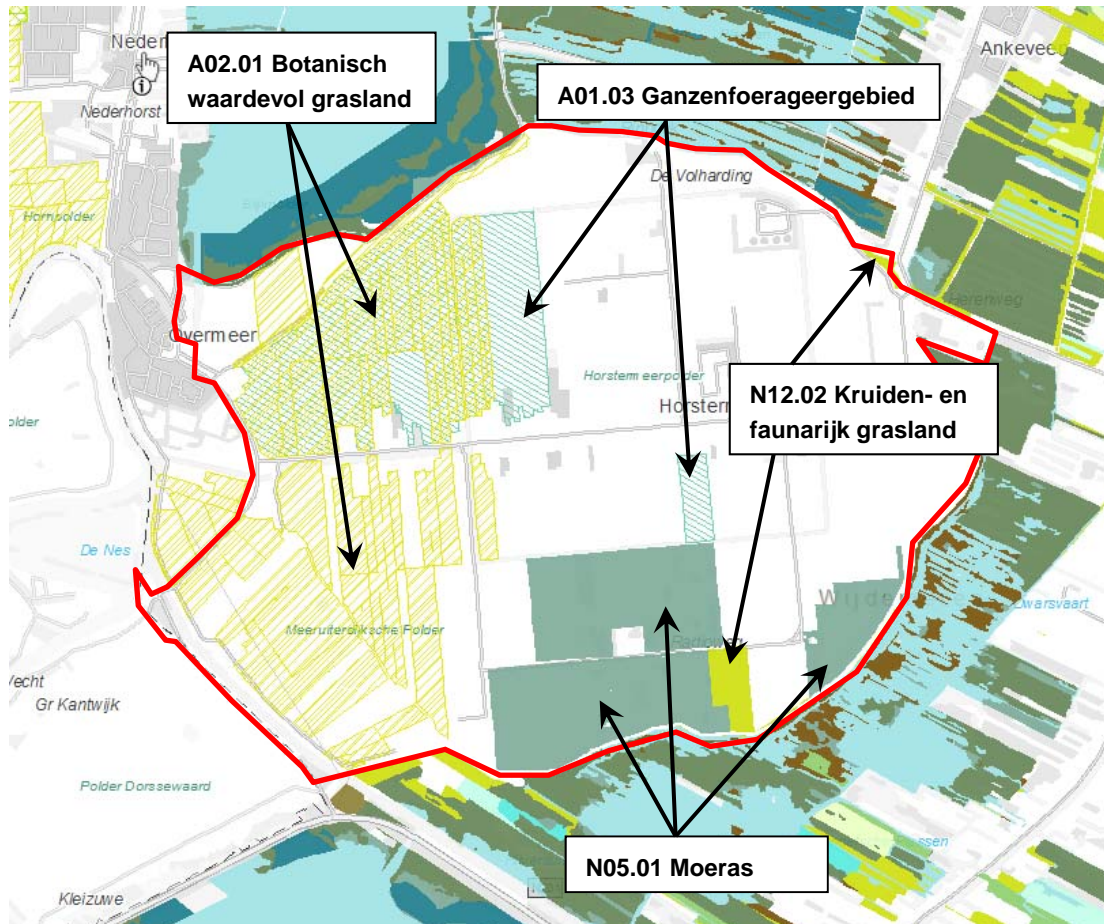

Figuur 6-1: Ligging van de Horstermeerpolder binnen het EHS-gebied in de regio. Bron: Provincie Noord-Holland.

De Vecht en het Hilversums Kanaal vormen een Ecologische Verbindingszone (rode lijn in Figuur 6-1). Het Hilversums Kanaal ligt op de rand van het bestemmingsplangebied. De oevers zijn beschoeid; plaatselijk staat er een smalle rietruigte op de oever. Het kanaal wordt gebruikt voor scheepvaart, waardoor ontwikkeling van drijvende en ondergedoken watervegetatie beperkt zal zijn.

6.2 Aanwezige natuurwaarden

Aan een deel van de als EHS aangewezen percelen zijn beheertypen gekoppeld (Figuur 6-2). In het westen zijn overwegend agrarische beheertypen neergelegd: ganzenfoerageergebied en botanisch waardevol grasland. Enkele delen rondom de Radioweg zijn bestempeld als moeras en kruiden- en faunarijk grasland. Vooral dit laatste gebied heeft een relatief grote natuurwaarde, door de rietlanden, verspreide kleine bosschages, open wateren, rust en donkerte.

Figuur 6-2: Beheertypen die zijn gekoppeld aan enkele van de EHS-percelen in de Horstermeerpolder. Bron: Provincie Noord-Holland.

7 BRONNEN

- **Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselveiligheid, 2007.** Spelregels EHS, Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS.
- **Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2012.** Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte.
- **Van 't Veer, R. & Hoogeboom, D., 2012.** Atlas Natura 2000 Oostelijke Vechtplassen en Naardermeer. Provincie Noord-Holland, Haarlem.

Websites:

- www.telmee.nl
- www.ravon.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

=O=O=O=

Bijlage 1

Beschermde soorten Flora- en faunawet

Tabel 1

Zoogdieren

aardmuis (*Microtus agrestis*)
 bosmuis (*Apodemus sylvaticus*)
 dwergmuis (*Micromys minutus*)
 bunzing (*Mustela putorius*)
 dwergspitsmuis (*Sorex minutus*)
 egel (*Erinaceus europeus*)
 gewone bosspitsmuis (*Sorex araneus*)
 haas (*Lepus europeus*)
 hermelijn (*Mustela erminea*)
 huisspitsmuis (*Crocidura russula*)
 konijn (*Oryctolagus cuniculus*)
 mol (*Talpa europea*)
 ondergrondse woelmuis (*Pitymys subterraneus*)
 ree (*Capreolus capreolus*)
 rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*)
 tweekleurige bosspitsmuis (*Sorex coronatus*)
 veldmuis (*Microtus arvalis*)
 vos (*Vulpes vulpes*)
 wezel (*Mustela nivalis*)
 woelrat (*Arvicola terrestris*)

Reptielen en amfibieën

bruine kikker (*Rana temporaria*)
 gewone pad (*Bufo bufo*)
 middelste groene kikker (*Rana esculenta*)
 kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*)
 meerkikker (*Rana ridibunda*)

Mieren

behaarde rode bosmier (*Formica rufa*)
 kale rode bosmier (*Formica polyctena*)
 stronkmier (*Formica trunctorum*)
 zwartrugbosmier (*Formica pratensis*)

Slakken

wijngaardslak (*Helix pomatia*)

Vaatplanten

aardaker (*Lathyrus tuberosus*)
 akkerklokje (*Campanula rapunculoides*)
 brede wespenorchis (*Epipactis helleborine*)
 breed klokje (*Campanula latifolia*)
 dotterbloem* (*Caltha palustris*)
 gewone vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*)
 grasklokje (*Campanula rotundifolia*)
 grote kaardenbol (*Dipsacus fullonum*)
 kleine maagdenpalm (*Vinca minor*)
 knikkende vogelmelk (*Ornithogalum nutans*)
 koningsvaren (*Osmunda regalis*)
 slanke sleutelbloem (*Primula elatior*)
 zwanebloem (*Butomus umbellatus*)

Tabel 2

Zoogdieren

damhart (*Dama dama*)
 edelhert (*Cervus elaphus*)
 eekhoorn (*Sciurus vulgaris*)
 grijze zeehond (*Halichoerus grypus*)
 grote bosmuis (*Apodemus flavicollis*)
 steenmarter (*Martes foina*)
 Wild zwijn (*Sus scrofa*)

Reptielen en amfibieën

alpenwatersalamander (*Triturus alpestris*)
 levendbarende hagedis (*Lacerta vivipara*)

Dagvlinders

moerasparelmoervlinder (*Euphydryas aurinia*)
 vals heideblauwtje (*Lycaeides idas*)

Vissen

bermpje (*Noemacheilus barbatulus*)
 kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*)
 meerval (*Silurus glanis*)
 rivierdonderpad (*Cottus gobio*)

Kevers

vliegend hert (*Lucanus cervus*)

Kreeftachtigen

rivierkreeft (*Astacus astacus*)

Vaatplanten

aangebrande orchis (*Orchis ustulata*)
 aapjesorchis (*Orchis simia*)
 beenbreek (*Narthecium ossifragum*)
 bergklokje (*Campanula rhomboidalis*)
 bergnachtorchis (*Platanthera chlorantha*)
 bijenororchis (*Ophrys apifera*)
 blaasvaren (*Cystopteris fragilis*)
 blauwe zeedistel (*Eryngium maritimum*)
 bleek bosvogeltje (*Cephalanthera damasonium*)
 bokkenorchis (*Himantoglossum hircinum*)
 brede orchis (*Dactylorhiza majalis* ssp. *majalis*)
 bruinrode wespenorchis (*Epipactis atrorubens*)
 daslook (*Allium ursinum*)
 dennenororchis (*Goodyera repens*)
 duitse gentiaan (*Gentianella germanica*)
 franjegentiaan (*Gentianella ciliata*)
 geelgroene wespenorchis (*Epipactis muelleri*)
 gele helmbloem (*Pseudofumaria lutea*)
 gevlekte orchis (*Dactylorhiza maculata*)
 groene nachtorchis (*Coeloglossum viride*)
 groensteel (*Asplenium viride*)
 grote keverorchis (*Listera ovata*)
 grote muggenororchis (*Gymnadenia conopsea*)
 gulden sleutelbloem (*Primula veris*)
 harlekijn (*Orchis morio*)
 herfstschroeforchis (*Spiranthes spiralis*)
 hondskruid (*Anacamptis pyramidalis*)
 honingorchis (*Herminium monorchis*)
 jeneverbes (*Juniperus communis*)

klein glaskruid (*Parietaria judaica*)
 kleine keverorchis (*Listera cordata*)
 kleine zonnedaauw (*Drosera intermedia*)
 klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*)
 kluwenklokje (*Campanula glomerata*)
 koraalwortel (*Corallorhiza trifida*)
 kruisbladgentiaan (*Gentiana cruciata*)
 lange ereprijs (*Veronica longifolia*)
 lange zonnedaauw (*Drosera anglica*)
 mannetjesorchis (*Orchis mascula*)
 maretak (*Viscum album*)
 moeraswespenorchis (*Epipactis palustris*)
 muurbloem (*Erysimum cheiri*)
 parnassia (*Parnassia palustris*)
 pijlscheefkelk (*Arabis hirsuta* ssp. *sagittata*)
 poppenorchis (*Aceras anthropophorum*)
 prachtklokje (*Campanula persicifolia*)
 purperorchis (*Orchis purpurea*)
 rapunzelklokje (*Campanula rapunculus*)
 rechte driehoeksvaren (*Gymnocarpium robertianum*)
 rietorchis (*Dactylorhiza majalis* ssp. *praetermissa*)
 ronde zonnedaauw (*Drosera rotundifolia*)
 rood bosvogeltje (*Cephalanthera rubra*)
 ruig klokje (*Campanula trachelium*)
 schubvaren (*Ceterach officinarum*)
 slanke gentiaan (*Gentianella amarella*)
 soldaatje (*Orchis militaris*)
 spaanse ruiter (*Cirsium dissectum*)
 steenanjer (*Dianthus deltoides*)
 steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*)
 stengelloze sleutelbloem (*Primula vulgaris*)
 stengelomvattend havikskruid (*Hieracium amplexicaule*)
 stijf hardgras (*Catapodium rigidum*)
 tongvaren (*Asplenium scolopendrium*)
 valkruid (*Arnica montana*)
 veenmosorchis (*Hammarbya paludosa*)
 veldgentiaan (*Gentianella campestris*)
 veldsalie (*Salvia pratensis*)
 vleeskleurige orchis (*Dactylorhiza incarnata*)
 vliegenorchis (*Ophrys insectifera*)
 vogelnestje (*Neottia nidus-avis*)
 voorjaarsadonis (*Adonis vernalis*)
 wantsenorchis (*Orchis coriophora*)
 waterdriblad (*Menyanthes trifoliata*)
 weideklokje (*Campanula patula*)
 welriekende nachtorchis (*Platanthera bifolia*)
 wilde gagele (*Myrica gale*)
 wilde herfsttijloos (*Colchicum autumnale*)
 wilde kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*)
 wilde marjolein (*Origanum vulgare*)
 wit bosvogeltje (*Cephalanthera longifolia*)
 witte muggenorchis (*Pseudorchis albida*)
 zinkviooltje *Viola* (*lutea calaminaria*)
 zomerklokje (*Leucojum aestivum*)
 zwartsteel (*Asplenium adiantum-nigrum*)

Tabel 3

Bijlage 1 AMvB

Zoogdieren

das (*Meles meles*)
 boomarter (*Martes martes*)
 eikelmuis (*Eliomys quercinus*)
 gewone zeehond (*Phoca vitulina*)
 veldspitsmuis (*Crocidura leucodon*)
 waterspitsmuis (*Neomys fodiens*)

Reptielen en amfibieën

adder (*Vipera berus*)
 hazelworm (*Anguis fragilis*)
 ringslang (*Natrix natrix*)
 vinpootsalamander (*Triturus helveticus*)
 vuursalamander (*Salamandra salamandra*)

Vissen

beekprik (*Lampetra planeri*)
 bittervoorn (*Rhodeus cericeus*)
 elrits (*Phoxinus phoxinus*)
 gestippelde alver (*Alburnoides bipunctatus*)
 grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)
 rivierprik (*Lampetra fluviatilis*)

Dagvlinders

bruin dikkopje (*Erynnis tages*)
 dwergblauwtje (*Cupido minimus*)
 dwergdikkopje (*Thymelicus acteon*)
 groot geaderd witje (*Aporia crataegi*)
 grote ijsvogelvlinder (*Limenitis populi*)
 heideblauwtje (*Plebejus argus*)
 iepepage (*Strymonidia w-album*)
 kalkgraslanddikkopje (*Spialia sertorius*)
 keizersmantel (*Argynnis paphia*)
 klaverblauwtje (*Cyaniris semiargus*)
 purperstreepparelmoervlinder (*Brenthis ino*)
 rode vuurvlinder (*Palaeochrysophanus hippothoe*)
 rouwmantel (*Nymphalis antiopa*)
 tweekleurig hooibeestje (*Coenonympha arcania*)
 veenbesparelmoervlinder (*Bolaria aquilonais*)
 veenhooibeestje (*Coenonympha tullia*)
 veldparelmoervlinder (*Melitaea cinxia*)
 woudparelmoervlinder (*Melitaea diamina*)
 zilervlek (*Clossiana euphrosyne*)

Vaatplanten

groot zeegras (*Zostera marina*)

Bijlage IV HR

Zoogdieren

baardvleermuis (*Myotis mystacinus*)
 bechstein's vleermuis (*Myotis bechsteinii*)
 bever (*Castor fiber*)
 bosvleermuis (*Nyctalus leisleri*)
 brandt's vleermuis (*Myotis brandtii*)

bruinvis (*Phocoena phocoena*)
 euraziatische lynx (*Lynx lynx*)
 franjestaart (*Myotis nattereri*)
 gewone dolfin (*Delphinus delphis*)
 gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
 gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*)
 grijze grootoorvleermuis (*Plecotus austriacus*)
 grote hoefijzerneus (*Rhinolophus ferrumequinum*)
 hamster (*Cricetus cricetus*)
 hazelmuis (*Muscardinus avellanarius*)
 ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*)
 kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*)
 kleine hoefijzerneus (*Rhinolophus hipposideros*)
 laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)
 meervleermuis (*Myotis dasycneme*)
 mopsvleermuis (*Barbastella barbastellus*)
 nathusius' dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)
 noordse woelmuis (*Microtus oeconomus*)
 otter (*Lutra lutra*)
 rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)
 tuimelaar (*Tursiops truncatus*)
 tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*)
 vale vleermuis (*Myotis myotis*)
 watervleermuis (*Myotis daubentonii*)
 wilde kat (*Felis silvestris*)
 witflankdolfijn (*Lagenorhynchus acutus*)
 witsnuitdolfijn (*Lagenorhynchus albirostris*)

Reptielen en amfibieën

boomkikker (*Hyla arborea*)
 geelbuikvuurpad (*Bombina variegata*)
 gladde slang (*Coronella austriacus*)
 heikikker (*Rana arvalis*)
 kamsalamander (*Triturus cristatus*)
 knoflookpad (*Pelobates fuscus*)
 muurhagedis (*Podarcis muralis*)
 poelkikker (*Rana lessonae*)
 rugstreeppad (*Bufo calamita*)
 vroedmeesterpad (*Alytes obstetricans*)
 zandhagedis (*Lacerta agilis*)

Dagvlinders

donker pimperlblauwtje (*Maculinea nausithous*)
 grote vuurvlinder (*Lycaena dispar*)
 pimperlblauwtje (*Maculinea teleius*)
 tijmblauwtje (*Maculinea arion*)
 zilverstreephoobeestje (*Coenonympha hero*)

Libellen

bronslibel (*Oxygastra curtisii*)
 gaffellibel (*Ophiogomphus cecilia*)
 gevlekte witsnuitlibel (*Leucorrhinia pectoralis*)
 groene glazenmaker (*Aeshna viridis*)
 noordse winterjuffer (*Sympetma paedisca*)
 oostelijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia albifrons*)
 rivierrombout (*Stylurus flavipes*)
 sierlijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia caudalis*)

Vissen

houting (*Coregonus oxyrrhynchus*)
 steur (*Acipenser sturio*)

Vaatplanten

drijvende waterweegbree (*Luronium natans*)
 groenknolorchis (*Liparis loeselii*)
 kruipend moerasscherm (*Apium repens*)
 zomerschroeforchis (*Spiranthes aestivalis*)

Kevers

brede geelrandwaterroofkever (*Dytiscus latissimus*)
 gestreepte waterroofkever (*Graphoderus bilineatus*)
 heldenbok (*Cerambyx cerdo*)
 juchtleerkever (*Osmoderma eremita*)

Tweekleppigen

bataafse stroommossel (*Unio crassus*)

Bijlage 2

Jaarrond beschermde vogelsoorten

Soort	Koloniebroeder	In bebouwde omgeving aanwezig?	Aanwezig in (beschermde) natuurgebieden?	Categorie vast nest
Stenuil	Nee	Ja	Nee	1
Gierzwaluw	Ja	Ja	Nee	2
Roek	Ja	Ja	Nee	2
Huismus	Ja	Ja	Nee	2
Grote gele kwikstaart	Nee	Nee	Ja	3
Kerkuil	Nee	Ja	Nee	3
Oehoe	Nee	Nee	Ja	3
Ooievaar	Nee	Ja	Nee	3
Slechtvalk	Nee	Ja	Ja	3
Boomvalk	Nee	Nee	Ja	4
Buizerd	Nee	Nee	Ja	4
Havik	Nee	Nee	Ja	4
Ransuil	Nee	Nee	Ja	4
Sperwer	Nee	Nee	Ja	4
Wespendief	Nee	Nee	Ja	4
Zwarte wouw	Nee	Nee	Ja	4
Blauwe reiger	Ja	Ja	Ja	5
Boerenzwaluw	Nee	Ja	Nee	5
Bonte vliegenvanger	Nee	Ja	Ja	5
Boomklever	Nee	Ja	Ja	5
Boomkruiper	Nee	Ja	Ja	5
Bosuil	Nee	Nee	Ja	5
Brilduiker	Nee	Nee	Ja	5
Draaihals	Nee	Nee	Ja	5
Eidereend	Nee	Nee	Ja	5
Ekster	Nee	Ja	Nee	5
Gekraagde roodstaart	Nee	Ja	Ja	5
Glanskop	Nee	Ja	Ja	5
Grauwe vliegenvanger	Nee	Ja	Ja	5
Groene specht	Nee	Nee	Ja	5
Grote bonte specht	Nee	Nee	Ja	5
Hop	Nee	Nee	Ja	5
Huiszwaluw	Nee	Ja	Nee	5
IJsvogel	Nee	Nee	Ja	5
Kleine bonte specht	Nee	Nee	Ja	5
Kleine vliegenvanger	Nee	Ja	Ja	5
Koolmees	Nee	Ja	Ja	5
Kortsnavelboomkruiper	Nee	Ja	Ja	5
Oeverzwaluw	Nee	Ja	Ja	5
Pimpelmees	Nee	Ja	Ja	5
Raaf	Nee	Nee	Ja	5
Ruigpootuil	Nee	Nee	Ja	5
Spreeuw	Nee	Ja	Ja	5

Soort	Koloniebroeder	In bebouwde omgeving aanwezig?	Aanwezig in (beschermde) natuurgebieden?	Categorie vast nest
Tapuit	Nee	Nee	Ja	5
Torenavalk	Nee	Ja	Ja	5
Zeearend	Nee	Nee	Ja	5
Zwarte kraai	Nee	Ja	Ja	5
Zwarte mees	Nee	Ja	Ja	5
Zwarte roodstaart	Nee	Ja	Ja	5
Zwarte specht	Nee	Nee	Ja	5

=0=0=0=